

în slavonă, de unde, prin intermediul versiunii polone (pierdute), a fost tradusă în limba latină de Baltazar Walther, care a fost la Țirgoviste în 1597: *Brevis et vera descriptio rerum ab illustrissimo Ion Michaelae palatino gestarum* (tipărită la Görlitz, în 1599)¹. Faptul este verosimil, căci — la argumentele aduse de I. C. Chițimia — mai putem adăuga încă unul: în actele sale interne, Mihai folosea încă, potrivit tradiției, limba slavonă, deși începuse să fie utilizată în scris și româna².

În aceste condiții, este greu totuși să se facă considerații mai ample asupra istoriografiei muntene în limba slavonă, care s-a pierdut și asupra raporturilor ei cu scrierile similare bizantine și slave³.

Deși nu sînt cronici, amintim aici — fără însă a ne opri asupra lor —, alte două scrieri avînd în parte caracter istoric: 1) **Povestirile germane și rusești despre Vlad Țepeș**, care au la bază unele date reale și povestiri orale, care au circulat în Țările Române⁴; 2) **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**, text scris în limba slavonă, în preajma anului 1521, și traduse apoi în grecește și în românește⁵. Aceste texte pun însă alte probleme decît cronicile, și discutarea lor depășește cadrul articolului de față. Dacă le-am amintit, totuși, am făcut-o pentru a completa tabloul scrierilor originale cu caracter istoric din epoca culturii în limba slavonă din Țările Române, cu atît mai mult cu cît prima are un subiect din Țara Românească, iar a doua a fost chiar scrisă aici, unde însă nu s-au păstrat analele în limba slavonă.

¹ Vezi, acum în urmă, Dan Simonescu, *Cronica lui Baltazar Walther*, SMIM, III, 1959, p. 58—96 (text, traducere, studiu).

² Iată cifrele: dintre actele originale interne păstrate de la Mihai Viteazul (oct. 1593—26 sept. 1600), 166 sînt în limba slavonă și numai unul (o scrisoare din 13 aprilie 1600!) în limba română; de la fiul său Nicolae Pătrașcu avem 13 acte originale în limba slavonă (13 ianuarie—9 iulie 1600); de la boieri, mitropolit, judecători etc. — 15 slavone și 12 românești (între 1594—1600). Așadar, este interesant de observat că scrierea documentelor în limba română începe în afara cancelariei domnești (primul text este scrisoarea lui Neacșu din Cîmpulung din 1521). Vezi *DIR. Veacul XVI. B. Țara Românească*, vol. VI (1591—1600), Ed. Acad., 1953. Mai tîrziu, evident, raportul se schimbă: astfel, în anii 1626—1627 avem 187 documente originale românești și abia jumătate (93) în limba slavonă. Vezi *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească (1626—1627)*, vol. XXI, întocmit de Damaschin Mioc, Ed. Acad., București, 1965.

³ Deși existența unei cronici slavone cu caracter local, redactată la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului este certă, această cronică nu s-a păstrat decît într-o redactare tîrzie românească, precum și într-o prelucrare germană.

⁴ Prima ediție fundamentală a fost dată de Ioan Bogdan, *Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui. Studiu critic*, București, 1896. După ediția celui mai vechi text rusec din 1490, îngrijită de A. D. Sedelnikov (1929) și reprodusă la noi de N. Smochină, P. P. Panaitescu și P. Olteanu, vezi acum J. S. Lurie, *Повесть о Дракыле*, Moscova-Leningrad, 1964.

⁵ Semnalat de P. A. Lavrov în 1896 și editat de el în 1904, textul slavon a fost reprodus și tradus de P. P. Panaitescu, în *Cronicele slavo-române...*, p. 216—316; textul românesc, aflat în mai multe manuscrise, a fost publicat prima dată (cu unele „îndreptări”, nu totdeauna potrivite) la 1843 de Ioan Eclesiarhul și reprodus de N. Iorga în 1910; textul grecesc a fost tipărit de V. Grecu în 1942. Vezi stadiul actual a discuțiilor asupra paternității și compoziției operei în cele trei articole publicate în „Romanoslavica”, VIII, 1963, de către P. P. Panaitescu, I. C. Chițimia și Dan Zamfirescu.